

Styret brugermedvirkning

Anvendelse af brugernes erfaringer og detaljerede oplysninger om de daglige arbejdsfunktioner og arbejdsmiljøforholdene i den lokale enhed er ofte afgørende for, om de løsninger, som udarbejdes i projektet, kan leve op til kravene om funktionalitet og arbejdsmiljøvenlighed. Eksempelvis vil pladsforhold og indretning og valg af apparatur have afgørende betydning for de ergonomiske forhold ved manuel håndtering af emner og transport af disse. Valget af ventilationssystem kan få stor betydning for indeklimaet i en produktion med særlige krav til ventilation.

Ved at inddrage medarbejdernes viden og sikre den interne erfaringsopsamling i faserne helt fra initiativfasen til aflevering og drift opnås forskellige fordele:

- Arbejdsmiljøforbedringer for personalet og andre, f.eks. servicepersonale, der skal vedligeholde bygninger og anlæg.
- Øget kvalitet i arbejdet
- Styrket ejerskab. Medarbejderne har selv været med til at udforme den kommende arbejdsplads og føler derfor større ansvar for, at den fungerer efter hensigten
- Sammenhænge i anlæg- og driftsøkonomi øges, når man tager hensyn til de kommende driftsopgaver
- Styrket image som foregangsbygherre.
- Fastholdelse af gode medarbejdere og tiltrækning af nye.

En væsentlig opgave er derfor så tidligt som muligt at opstille og præcisere brugernes krav og ønsker til det kommende arbejdsmiljø. Disse krav kan så indgå, når I skal tage stilling til, hvilke arbejdsfunktioner bygningen skal rumme fremover, hvilken sammenhæng funktionerne skal have med hinanden og med øvrige bygninger/afdelinger. Ud fra dette kan man vurdere, hvilke rum der er behov for til de ønskede aktiviteter, rummenes udformning, størrelse, indretning samt inventar - herunder apparatur.

Brugerne og deres repræsentanter i sikkerhedsorganisationen er dog sjældent klædt på til at komme med relevante inputs i de forskellige planlægningsfaser. Deres kendskab til processen og til hvilke bidrag, de skal give i de forskellige planlægningsfaser, er oftest begrænset.

Derfor er der nødvendigt, at en konsulent understøtter processen. Konsulenten skal sætte forløbet i gang og gennemføre det, så brugerne inddrages i planlægningen.

Hvordan

For at gøre brugerne bedre i stand til at levere relevante inputs i de forskellige faser af byggeplanlægningen, kan man gennemføre et forløb, som det er skitseret i figuren:

Figur 1: Cyklus for brugermedvirken

Arbejdsmiljøet i de nuværende bygninger

Brugerne beskriver deres nuværende arbejdsmiljø (godt og skidt) og sammenhængen med bygningerne og inventaret. Dette skaber et overblik over hvad man ønsker videreført til de nye bygninger og hvad man gerne vil forbedre for at arbejdsmiljøet skal blive bedre. Dette giver brugerne et udgangspunkt til at arbejdere videre på.

Arbejdsfunktionerne

De forskellige brugergrupper beskriver hvilke arbejdsfunktioner de skal udføre i de nye bygninger. Dette giver et overblik over hvad der skal udføres af hvem i de nye bygninger.

Byggeriets øvrige aktører kender ikke detaljer i arbejdsopgaver og arbejdsgange. F.eks. ved man at på et sygehus skal patienter opereres, men lige præcis arbejdsgangen i en operation kender de fleste ikke.

Arbejdsfunktioner og rum

Brugerne grupperer arbejdsfunktionerne efter hvad som skal gøres i nærheden af hinanden og placerer funktionerne i forskellige rum.

Her kan I bruge værktøjer som funktionsdiagram, nærhedsdiagram og rumdiagram.

Krav og ønsker

Brugerne beskriver sine arbejdsmiljø krav og ønsker til hvert rum. Krav skal stilles både til bygningerne, inventaret og installationer.

Kravene skal opstilles med hensyn til indeklima og fysisk arbejdsmiljø, psykisk arbejdsmiljø, ergonomisk, biologisk og kemisk arbejdsmiljø alt efter hvilken arbejdsplads der er snak om.

Prioritering

Brugerne fremhæver særlige krav som skal prioriteres højest.

Kontrollering

Brugerne skal vurdere arkitektens skitser. Brugerne må få hjælp og instruktion i at læse tegningerne. At bruge 3D-tegninger er en fordel.

Resultat

Output af processen er en liste over krav hvor prioriteringen af kravene fremgår. Kravene sættes i sammenhæng med beskrivelserne af arbejdsfunktionerne. Det er tit de banale krav, der bliver glemt. Listen bør være inddelt i rum. Hvis det på et eller andet tidspunkt i processen, vurderes at ikke imødekomme et krav, kan man nemt se hvilke arbejdsfunktioner dette får indvirkning på. På baggrund heraf, må det overvejes hvorvidt arbejdsfunktionen kan flyttes til et andet rum, eller helt fjernes. Listen giver samtidig et overblik over konsekvenserne af de prioriteringsvalg der bliver taget gennem byggeprocessens forløb. Listen er et input til arkitektens skitser.

Sikkerhedsgrupperne bør deltage i processen. Deres inputs om arbejdsmiljøforholdene ud fra deres viden om de forskellige arbejdsfunktioner skal inddrages løbende i hele projekteringen. Såfremt sikkerhedsgrupperne har vanskeligt ved at repræsentere enkelte fagområder, bør repræsentanter for disse deltage. Desuden er det en fordel, at virksomhedens arbejdsmiljøansvarlige, bygherre/-repræsentanter/rådgivere, deltager.

Gode råd

Brugerinddragelse er et meget værdifuldt værktøj, men det skal bruges på den rigtige måde. Brugernes roller og opgaver bør defineres tydelig, herunder deres inddragelse i beslutningsprocessen. Deres ønsker og forslag bliver behandlet, og der bliver taget hensyn til dem, så langt det lader sig gøre.

Det er også vigtigt, at brugerne kommer på banen helt fra starten i den fase, hvor kravene bliver specificeret og ikke først senere i forløbet. Man får mest udbytte af brugernes viden, før de fleste beslutninger er fastlagt i skitser og tegninger.